

Posudek
rigorózní práce Jana Bárty
Neoficiální hudební scéna a státní moc.
Rozpracování hudební skupiny „Nahoru po schodišti dolů band“
v akci StB „Hera“ v první polovině 80. let 20. století
 (Ústav českých dějin FF UK, Praha 2007, 161 s. + 31 příloh)

Badatelský zájem o soudobé dějiny, zejména o děje komunistické éry, prudce stoupá. Je vyvoláván nejen badatelskými potřebami, ale také veřejným diskursem, politickými zájmy, a snahou tzv. „vyrovnat se s vlastními dějinami“. Co se ale za tímto, takřka výhradně užívaným, avšak obsahově nejasným a svým určením spíše žurnalistickým termínem, vlastně skrývá? To by mohla být první otázka, napadající čtenáře nad textem předložené rigorózní práce – a to proto, že je napsána s dostatečným nadhledem k tématu.

Mezi tématy, která se ve výzkumu dějin normalizace objevují, patří neoficiální hudební scéně přední místo (naposledy Zdeněk R. Nešpor Děkuji za bolest..., Praha 2007). Nikoli náhodou. Byl to případ skupiny The Plastic People of Univers*, který stál u zrodu Charty 77, ale kromě tohoto faktu je pozornost soustředěná na tento faktor normalizační doby motivována i dalšími okolnostmi. Nástup normalizace (její „očistný víchr“, jak napsal kdysi V. Ržounek) znamenal mimo jiné také radikální přerušování dosavadního kulturního vývoje. Během velmi krátké doby z veřejného života fakticky zmizelo celé kulturní prostředí, jež tvořilo zejména pro mladou generaci zcela přirozené pozadí jejich života; z televize zmizely denně vídané tváře, utichly denně slýchané hlasy, písničky Semaforu vystřídal Pochod rudých námořníků, v kinech se znovu objevily už zapomenuté filmy mající opravdu daleko k poezii a étosu třeba takových Starců na chmelu, změnila se tvář knihkupeckých pultů. Po několik let nevycházel ani jeden literární časopis – až do doby než Hosta do domu, Sešity či Plamen vystřídal ubohoučký Literární měsíčník. Dotknout se kriticky tohoto vykloubení kultury, bylo ale nebezpečné, jak dokládá osud knihy Jana Lukeše Prozaická skutečnost (1982), myslím že prvního doma publikovaného pokusu o jeho reflexi.

Teprve z uvědomění si hloubky této proměny pochopíme motivy snah obou mladých generací 70. a 80. let o kulturní jevy, které nepatřily k tomu, co jim bylo prostřednictvím tehdejší „kulturní politiky“ nabízeno. Bártovo téma ale ukazuje i na prolínání oficiální a neoficiální sféry. Bude zřejmě ještě třeba se hlouběji podívat na činnost některých Klubů SSM anebo tehdy velmi oblíbených HiFi klubů, pracujících myslím (také?) pod hlavičkou Svazarmu.

J. Bárta věnuje pozornost jednomu konkrétnímu případu, osudu rockové skupiny Nahoru po schodišti dolů band (a již samotný její název upozorňuje na dobovou kulturní situaci), která působila od roku 1984 a anatomii zájmu bezpečnostních složek o její činnost, vrcholící otevřeným zásahem za jejím koncertu 20. června 1984 a následným zákazem činnosti. Celou kauzu rekonstruuje na bázi zachovaných materiálů Státní bezpečnosti a jejich informace konfrontuje s informacemi některých členů kapely, získaných pomocí oral history; za „vlastní jádro“ své práce přitom považuje rozbor onoho „kontrarozvědného rozpracování“ skupiny.

Své téma rozčlenil do 14 kapitol, jejichž sled odpovídá běžnému schématu diplomových, rigorózních a disertačních prací – od rozboru pramenů a literatury (kap. 1), vymezení širšího rámce zvolené case study, tedy přehledu české hudební scény normalizační doby (kap. 2), vymezení základních pojmů (kap. 3) a popisu metodiky, jež StB volila při kontrole a restrikci neoficiální hudební scény (kap. 5). V této souvislosti také analyzuje jeden z vrcholných a zároveň

i typických ideologických projevů patřících k tehdejší atmosféře, Krýzlův pamflet *Nová vlna* se starým obsahem (kap. 4). Kapitoly 6 a 7 jsou popisem a analýzou samotného akce „Hera“, osmá je věnována osobám, jež byly v jejím rámci „rozpracovány“, dvěma konfidentům a jedné sledované osobě. 9. kapitola se přepisem rozhovorů a některými aktéry událostí. Následuje Závěr, Seznam zkratk, literatury a pramenů, jež jsou přehledně a logicky rozříděny. Nakonec jsou připojeny přílohy. Práce je ucelená, přehledná a splňující veškeré technické nároky na práci tohoto typu. Poznámkový aparát je dostatečný, jednotný, nemá pouze „odkazový“ charakter, ale je také vedlejším doplňujícím textem vytknout by snad bylo možné je některá poněkud nadbytečná opakování již dříve uvedených informací, což je ovšem opravdu pominutelný detail.

Důležitější je způsob provedené interpretace zvoleného tématu. Autor s porozuměním pro dobové okolnosti a možná dnes málo reflektovanou vnitřní dynamiku normalizace ukazuje – někdy výslovně, jinde jenom kontextuálně – na jedné straně snahu po ideologicky důsledném postupu politických orgánů, zejména SNB, na druhé ale odhaluje nejen nedůslednosti, ale také značnou absurditu a faktickou neúčinnost těchto opatření, a to i na území jednoho kraje, tj. Prahy.

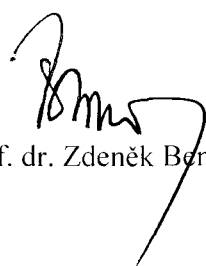
Vcelku dobře se J. Bárta vyrovnává i s citlivou problematikou agentů StB. Oba profily agentů Rýce a Jana jsou podány věrohodně – ani v jednom případě nešlo o spolupracovníka, který by s StB spolupracoval z ideových či osobně prospěchářských důvodů ale o osoby, které se do informátorského soukolí dostaly spíše náhodně na základě svých „prohřešků“ tedy „kompromitujících skutečností“ svým způsobem vlastně banálního charakteru. Nabízejí tím průhled do jistě velké skupiny spolupracovníků StB.

Sám autor upozorňuje na pozoruhodný jazyk, jímž byly dokumenty SNB psány. Práce klidně mohla ponechat stranou pozornosti jejich nuznou stylistickou úroveň, jinak tomu ale muselo být s v nich užívanou poněkud bizarní terminologií. Autor ji vysvětluje, sám jí ale leckdy užije ve svém vlastním textu, a to i tam, kde by ze stylistického hlediska bylo bývalo vhodnější ji obejít a užít slov bez příděchu estébáckého ptydepe.

Upozorňuje i na paradoxnost funkcí normalizační kultury: neoficiální hudební skupina, ocitající se záhy pod dozorem StB užívá jako textů básní Jiřího Žáčka, tedy jednoho ze strukturních normalizačních umělců. Tentýž text, jednou cenzurovaný a kritikou vychvalovaný, se objevuje jako text mající (třeba jen potenciálně) formu protestu. Jinými slovy, nečteme texty jako kánony, ale čteme je v užívaných kontextech, protože právě ty mohou jejich vyznění zcela pozměňovat. Nic na tom nemění ani zpětné hodnocení těch, kteří jich užívali (viz s. 52).

Jistě by bylo vítané, kdyby se autor více soustředil na obecnější otázky související s případem „Hera“, kdyby se více věnoval v úvodu tohoto posudku načrtnutým dobově sociálně psychologickým souvislostem, a to třeba právě s ohledem na sedmdesátá léta s jejich poněkud odlišnou atmosférou, nebo kdyby srovnal postup StB vůči neoficiální hudební scéně s postupem vůči jiným enklávám kulturního života, atp. To jsou z mé strany ale spíše výzvy k diskusi při obhajobě práce a především k dalšímu autorovu výzkumu.

Celkově je tedy možné konstatovat, že práce plně splňuje kritéria kladená na FF UK na rigorózní práce a je badatelským přínosem. Doporučuji ji proto k přijetí a obhajobě.

prof. dr. Zdeněk Beneš

V Praze dne 29. března 2007

